

Jakým způsobem se má změnit zákon o veřejných výzkumných institucích? A proč s tím nesouhlasíme?

Přehled obsahu:

1. Úvodem

2. Jak dnes funguje veřejná výzkumná instituce?

3. Změny pouze pro veřejné výzkumné instituce zřizované ministerstvy, ústředními státními orgány a samosprávou

3.1 Vyloučení Rady instituce z rozhodování o sloučení, splynutí, rozdělení instituce, nebo o jejím zrušení s likvidací (u v.v.i. mimo AV ČR)

3.2 Povinný zástupce zřizovatele v Radě instituce (u v.v.i. mimo AV ČR)

3.3 Jmenování externích členů Rady instituce zřizovatelem (u v.v.i. mimo AV ČR)

4. Změny, týkající se všech veřejných výzkumných institucí

4.1 Výběr a jmenování ředitele veřejné výzkumné instituce

4.2 Omezení práv Rady instituce ve vztahu k hospodaření instituce

4.3 Omezení práv Rady instituce ve vztahu ke schvalování podstatných vnitřních předpisů instituce, účetní závěrky instituce a výroční zprávy instituce

1. Úvodem

Návrh změny zákona o veřejných výzkumných institucích byl předložen ve formě pozměňovacího návrhu **ve druhém čtení o návrhu jiného, obsahově nesouvisejícího zákona** o konsolidaci veřejných rozpočtů (tzv. konsolidační balíček). Jedná se proto podle našeho mínění o tzv. **přílepek**.

Zmíněný návrh změny zákona o veřejných výzkumných institucích představuje dosahem svých zásahů nejpronikavější změnu zákona o veřejných výzkumných institucích od jeho přijetí roku 2005. V tomto krátkém přehledu přibližujeme pouze změny, které považujeme za zásadní. Vedle nich novela obsahuje i další drobné změny. Plný text návrhu novely je dostupný zde:

<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=231492>, na straně 107 až 111.

Nejprve ve velmi stručném a zjednodušeném přehledu připomeneme, jak vlastně funguje podle současného zákona veřejná výzkumná instituce. Následně přibližujeme jednotlivé vybrané okruhy změn.

Jako první okruh představujeme **změny, které mají zasáhnout pouze veřejné výzkumné instituce zřizované ministerstvy, ústředními státními orgány a samosprávou**. Jako druhý okruh představujeme **změny, které mají zasáhnout všechny výzkumné instituce**, tedy i ústavy Akademie věd.

2. Jak dnes funguje veřejná výzkumná instituce?

Činnost, účel a případně doba existence veřejné výzkumné instituce jsou při zřízení veřejné výzkumné instituce vymezeny zřizovatelem (např. Akademií věd, ministerstvy atd.) v zřizovací listině. Instituce vzniká zapsáním do rejstříku veřejných výzkumných institucí.

Současné pojetí veřejné výzkumné instituce, jak bylo zakotveno roku 2005 v **zákoně o veřejných výzkumných institucích** (zákon č. 341/2005 Sb.), představuje **praktické uskutečnění ústavněprávní garance svobody vědeckého bádání v čl. 15 Listiny základních práv a svobod**. Podobně je čl. 15 prakticky uskutečněn také v zákoně o vysokých školách. Jako má vysoká škola svůj Akademický senát, volený členy akademické obce, má i veřejná výzkumná instituce **Radu instituce**. Jedná se o volený orgán, o nositele akademické autonomie.

Hlavním důvodem pro ochranu **nezávislosti vědy je veřejný zájem**. Věda přímo závislá na libovůli státu, resp. vládnoucích politiků, by mohla být snadno zneužívána,

ovlivňována, mohla by namísto racionálního poznání sloužit zkreslování obrazu světa ve prospěch těch, kdož by měli dostatek zájmu a moci k jejímu ovlivňování.

Rada instituce je **volena výzkumnými pracovníky a pracovníci** dané instituce. Členů Rady je pět až patnáct dle celkového počtu zaměstnanců instituce (počet míst v Radě stanovuje volební řád). Rada má dvě skupiny členů, **členy interní – navrhované a volené výzkumnými pracovníky a pracovníci z vlastního středu**, a dále **členy externí – volené výzkumnými pracovníky a pracovníci** z řad osob, působících ve stejném oboru na jiných podobných institucích (typicky například z univerzit), či z řad uživatelů výsledků výzkumu, **navrhované** jednak samotnými výzkumnými pracovníky a pracovníci, jednak jinými vědeckými institucemi (např. oborově příslušnými fakultami univerzit) nebo složkami státu (např. ministerstva) atd.

Tato koncepce je založena na **rovnováze mezi mocí zřizovatele a Rady instituce**. Ke všem zásadním změnám a také ke jmenování a odvolání ředitele instituce je třeba **rozhodnutí Rady instituce a rozhodnutí zřizovatele instituce**. Tento model zaručuje, že ani sám zřizovatel, ani sama Rada instituce nemá možnost svou moc v nakládání s institucí absolutizovat a navzájem se v klíčových rozhodnutích vyvažují. Rada instituce představuje orgán samosprávy a participace zaměstnanců. Tento prvek nacházíme v právu mnoha vyspělých států a také u nás mají dlouhou tradici – v Československu byly zaváděny prvky participace zaměstnanců v řadě odvětví již za první republiky, ve 20. letech 20. století.

Podle platné právní úpravy má Rada instituce **zásadní úlohu ve vztahu k řediteli instituce** – vyhlašuje výběrové řízení na funkci ředitele a z přihlášených uchazečů **vybírání uchazeče, kterého doporučí zřizovateli ke jmenování**. Zřizovatel Radou instituce vybraného uchazeče buď **jmenuje ředitelem**, nebo jmenování **odmítne** – v takovém případě však je **povinen odmítnutí zdůvodnit**. V případě odmítnutí je vyhlášeno nové výběrové řízení. Ke jmenování ředitele tak je nutný konsensus Rady instituce i zřizovatele.

Podobně je nastaveno i **rozhodování o všech nejdůležitějších otázkách** veřejné výzkumné instituce. Vždy je nutný souhlas Rady instituce i zřizovatele v těchto otázkách:

- zrušení veřejné výzkumné instituce bez likvidace **sloučením, splynutím nebo rozdělením**
- **zrušení veřejné výzkumné instituce s likvidací**

V některých otázkách vytvořil zákonodárce **samostatné rozhodování Rady instituce**:

- na návrh ředitele **schvaluje vnitřní předpisy veřejné výzkumné instituce** dle § 20 odst. 1, písmeno a) až e), tj. **volební řád rady instituce, jednací řád rady instituce, organizační řád, vnitřní mzdový předpis, pravidla pro hospodaření s fondy veřejné výzkumné instituce**
- na návrh ředitele **schvaluje rozpočet instituce**

- na návrh ředitele **schvaluje výroční zprávu instituce, účetní závěrku a rozhoduje o rozdělení zisku nebo úhradě ztráty**

Rada instituce má také pravomoc **dbát o to, aby byl zachován účel instituce** (zakotvený ve zřizovateli ve zřizovací listině), **dbát na uplatňování veřejného zájmu v její činnosti, a na její řádné hospodaření.**

Z výše uvedeného plyne, že Rada instituce je vedle ředitele instituce **klíčovým orgánem veřejné výzkumné instituce.**

Dohled nad činností a nad hospodařením veřejné výzkumné instituce vykonává **Dozorčí rada**, jejíž všechny členy **jmenuje zřizovatel**. Dozorčí rada **vykonává dohled nad nakládáním s majetkem veřejné výzkumné instituce a vydává předchozí písemný souhlas k právním úkonům**, kterými veřejná výzkumná instituce hodlá **nabýt nebo zcizit nemovitý majetek**, nabýt nebo zcizit movitý majetek určité zákonem vymezené vyšší hodnoty, zřídit zástavní nebo jiné věcné právo k majetku veřejné výzkumné instituce, založit jinou právnickou osobu, nabýt účast v existující právnické osobě, vložit majetek do jiné právnické osoby, sjednat či měnit nájemní smlouvu o nájmu nemovitosti nebo movitého majetku v hodnotě podle bodu 2 nebo jinou smlouvu o užívání nemovitosti nebo movitého majetku v hodnotě podle bodu 2 s dobou nájmu delší než 3 měsíce. K řadě dalších záležitostí se dozorčí rada **vyjadřuje. Dozorčí rada také může navrhnout zřizovateli odvolání ředitele.**

Sám **zřizovatel**, jak bylo zmíněno výše, vymezuje účel instituce ve zřizovací listině, spolu s Radou instituce rozhoduje o klíčových otázkách zrušení či přeměn instituce a také o jmenování a odvolání ředitele instituce. Nelze mít rozhodně za to, že by vliv zřizovatele na instituci byl nedostatečný, nebo že by veřejná výzkumná instituce postrádala dostatečný dohled (ten je zajišťován Dozorčí radou).

3. Změny pouze pro veřejné výzkumné instituce zřizované ministerstvy, ústředními státními orgány a samosprávou

3.1 Vyloučení Rady instituce z rozhodování o zrušení sloučením, splynutím, či rozdělením instituce, nebo o jejím zrušení s likvidací (u v.v.i. mimo AV ČR)

3.1.1 Stručná charakteristika

Současná právní úprava je založena na rovnováze mezi mocí zřizovatele a Rady instituce v zásadních rozhodnutích, týkajících se zrušení, sloučení a splynutí instituce. Proto zákon stanoví, že k těmto rozhodnutím je třeba jednak předchozí souhlas Rady instituce, jednak i souhlas zřizovatele.

Návrh změny zákona nově hodlá **u těch veřejných výzkumných institucí, které jsou zřizovány ministerstvy, ústředními státními orgány a samosprávou, tuto rovnováhu zcela odstranit a jednostranně posílit moc zřizovatele.** Ten se má nově stát všemocným pánem nad existencí a podobou veřejné výzkumné instituce. Rada instituce přestává hrát v této oblasti jakoukoli podstatnější úlohu. **Má nově mít pouze právo na projednání.** Ztrácí také právo navrhnout sloučení, splynutí či zrušení instituce.

3.1.2 Srovnání současného stavu a návrhu změny

Stávající znění	Návrh
§ 11 odst. 2 O sloučení rozhoduje zřizovatel s předchozím souhlasem nebo na návrh rady každé z veřejných výzkumných institucí, která se sloučení účastní;	§ 11 odst. 2 O sloučení rozhoduje zřizovatel po projednání s radou každé z veřejných výzkumných institucí, která se sloučení účastní; plní-li funkci zřizovatele Akademie věd České republiky, vyžaduje se ke sloučení předchozí souhlas rady každé z veřejných výzkumných institucí, které se sloučení účastní, a schválení Akademickým sněmem.
§ 11 odst. 4 O splynutí rozhoduje zřizovatel s předchozím souhlasem nebo na návrh rady každé z veřejných výzkumných institucí, která se splynutí účastní.	§ 11 odst. 4 O splynutí rozhoduje zřizovatel po projednání s radou každé z veřejných výzkumných institucí, která se splynutí účastní; plní-li funkci zřizovatele Akademie věd České republiky,

<p>§ 11 odst. 6 O rozdělení rozhoduje zřizovatel, s předchozím souhlasem nebo na návrh rady instituce.</p>	<p>vyžaduje se ke sloučení předchozí souhlas rady každé z veřejných výzkumných institucí, které se sloučení účastní, a schválení Akademickým sněmem.</p> <p>§ 11 odst. 6 O rozdělení rozhoduje zřizovatel po projednání s radou instituce; plní-li funkci zřizovatele Akademie věd České republiky, vyžaduje se ke sloučení předchozí souhlas rady každé z veřejných výzkumných institucí, které se sloučení účastní, a schválení Akademickým sněmem.</p>
--	---

3.1.3 Komentář

Současná právní úprava nastolila **rovnováhu** mezi mocí zřizovatele a Rady instituce v zásadních rozhodnutích, týkajících se instituce. Tato rovnováha má chránit veřejný zájem a také akademickou autonomii a přispívat k **institucionální garanci svobody vědeckého bádání** – mj. tím, že například svými výzkumnými výsledky někomu nepohodlná instituce nebude moci být snadno zlikvidována svým zrušením, nebo postižena šikanózním nebo mstivým rozdělením, sloučením či splynutím ze strany zřizovatele.

Navržená změna zákona naopak nově zcela ruší rozhodování Rady instituce, stejně jako její návrhové právo v tomto směru. Radě instituce poskytuje **pouze projednání**. Rada tedy může v rámci projednání vyjádřit své stanovisko, avšak zřizovatel na ně nemusí brát zřetel.

Je třeba upozornit, že **původní neoficiální návrh změny zákona** o veřejných výzkumných institucích, který unikl z úřadu ministryně pro vědu, výzkum a inovace, **předvídal tento model pro všechny veřejné výzkumné instituce**. Poté, co se vzedmuly proti snahám ministryně Langšádlové ostré **protesty vědecké veřejnosti** (mj. i prostřednictvím petice Braňme českou vědu!), došlo v rámci neveřejných jednání ministryně a vedením AV ČR k **vyjednání výjimek** pro ústavy, zřizované AV ČR. Ve vztahu k rozhodování o zrušení, sloučení, splynutí či rozdělení veřejné výzkumné instituce **byly pro ně do návrhu na poslední chvíli doplněny výjimky**.

Důsledkem těchto výjimek je, že veřejným výzkumným institucím, jejichž zřizovatelkou je Akademie věd, zůstává v této oblasti zachován v zásadě posadadní stav (pouze jsou nově připraveny o stávající návrhové právo Rady instituce), tedy, souhlas Rady instituce i zřizovatele je u této skupiny ústavů nadále podmínkou výše uvedených

změn. Naopak ostatní veřejné výzkumné instituce jsou v tomto ohledu vydány na milost i nemilost zřizovatele.

Je třeba zdůraznit, že Odborový svaz pracovníků vědy a výzkumu se výše zmíněných ani jiných přímých jednání s ministryní Langšádlovou neměl možnost zúčastnit, neboť **sociální dialog se zástupci zaměstnanců** je ministryní patrně odmítán. Stejně tak ministryně v rámci sociálního dialogu **nejednala** se samotnými **veřejnými výzkumnými institucemi, nýbrž výhradně s jejich zřizovateli**. Tento postoj ministryně **ostře kritizujeme**, neboť **návrhy zákonů se v demokratickém státě nepíší pouze pro jedinou zájmovou skupinu** (zde pro zřizovatele), nýbrž ve veřejném zájmu (lze to přirovnat k situaci, kdy by ministr dojednával parametry novely zákona o hazardních hrách výhradně s jedinou zájmovou skupinou – s provozovateli heren, a ještě by se tím holedbal). Jedná-li ministryně s jednou zájmovou skupinou (se zřizovateli), měla by bezpochyby jednat také s ostatními ve vztahu k předmětu zákona relevantními zájmovými skupinami. A to zejména v situaci, kdy se jedná, jako zde, o mimořádně závažný zásah do fungování těchto institucí a do práv výzkumných pracovníků těchto institucí.

3.2 Povinný zástupce zřizovatele v Radě instituce (u v.v.i. mimo AV ČR)

3.2.1 Stručná charakteristika

Podle současného zákona o veřejných výzkumných institucích jsou **všichni členové Rady instituce voleni výzkumnými zaměstnanci veřejné výzkumné instituce**, a to ve dvou skupinách, interních a externích členů. V Radě instituce nemá zřizovatel svého zástupce, zato jmenuje všechny členy Dozorčí rady, která dohlíží na činnost ředitele i Rady instituce. V návrhu změny zákona se specificky pro **veřejné výzkumné instituce**, které jsou **zřizovány ministerstvy, ústředními státními orgány a samosprávou**, stanoví, že **členem Rady instituce musí být i jeden zástupce zřizovatele**.

3.2.2 Srovnání současného stavu a návrhu změny

Stávající úprava	Návrh
§ 18 odst. 4 (4) V radě instituce musí být kromě zaměstnanců veřejné výzkumné instituce z řad výzkumných pracovníků zastoupeni i odborníci z jiných právnických osob, popřípadě organizačních složek státu, zabývajících se výzkumem, a uživatelé výsledků výzkumu (dále jen „externí členové”).	§ 18 odst. 4 (4) V radě instituce musí být kromě zaměstnanců veřejné výzkumné instituce z řad výzkumných pracovníků zastoupeni i odborníci z jiných právnických osob, popřípadě organizačních složek státu, zabývajících se výzkumem, a uživatelé výsledků výzkumu, a plní-li funkci zřizovatele

	ministerstvo nebo jiný ústřední orgán státní správy nebo je-li zřizovatelem územní samosprávný celek, též 1 zástupce zřizovatele (dále jen „externí členové“).
--	--

3.3 Jmenování externích členů Rady instituce zřizovatelem (u v.v.i. mimo AV ČR)

3.3.1 Stručná charakteristika

Podle současného zákona o veřejných výzkumných institucích jsou **všichni členové Rady instituce voleni výzkumnými zaměstnanci veřejné výzkumné instituce**. Dalším novým návrhem změny zákona **pouze pro veřejné výzkumné instituce**, které jsou **zřizovány ministerstvy, ústředními státními orgány a samosprávou**, je ustanovení, zavádějící nově **namísto volby zaměstnanci pouhé jmenování externích členů Rady instituce zřizovatelem v rámci požadavků zákona, uvedených v § 18 odst. 5, podle své úvahy**.

3.3.2 Srovnání současného stavu a návrhu změny

Stávající úprava	Návrh
(není – všichni členové Rady instituce jsou voleni výzkumnými zaměstnanci veřejné výzkumné instituce)	§ 15 Zřizovatel (...) i) jmenuje a odvolává členy dozorčí rady veřejné výzkumné instituce (dále jen „dozorčí rada“) a u veřejné výzkumné instituce, u níž plní funkci zřizovatele ministerstvo nebo jiný ústřední orgán státní správy nebo jejímž zřizovatelem je územní samosprávný celek, externí členy rady instituce,

3.3.3 Komentář

Jedná se o změnu zcela nesystémovou. Rada instituce je v současném zákoně pojata jako protiváha zřizovatele. Nově má být podstata Rady instituce, která byla dosud **voleným orgánem, narušena jmenováním části členů zřizovatelem**. Zákon tak umožňuje zřizovateli vytvořit si v Radě instituce svou pátou kolonu. Připomeňme, že zřizovatel již podle stávajícího zákona jmenuje všechny členy Dozorčí rady a je rozhodujícím aktérem i při jmenování a odvolání ředitele.

Návrh změny vytváří racionálně neodůvodněný rozdíl mezi veřejnými výzkumnými institucemi podle různých zřizovatelů. Kráčí tím proti intenci zákonodárce z roku 2005 (aniž by o takové změně vznikla odborná či veřejná diskuse) upravit veřejné výzkumné instituce v právu jako jednotný právní institut bez ohledu na různost zřizovatelů. Svoboda vědeckého bádání je jednotná a nedělitelná – Listina základních práv a svobod nezná např. nižší míru svobody vědeckého bádání pro aplikovaný výzkum a vyšší pro základní výzkum (nehledě ke skutečnosti, že řada tzv. resortních výzkumných ústavů byla dle svých zřizovacích listin zřízena jak pro účely základního, tak i pro účely aplikovaného výzkumu). Tomu by měla odpovídat i jednotná právní úprava veřejných výzkumných institucí, alespoň pokud jde o ochranu před ingerencí zřizovatelů.

4. Změny, týkající se všech veřejných výzkumných institucí

4.1 Výběr a jmenování ředitele veřejné výzkumné instituce

4.1.1 Stručná charakteristika

Návrh hrozí velmi drastickým způsobem **narušit** koncepční nastavení platného zákona o veřejných výzkumných institucích – obrazně řečeno, staví dosavadní pojetí veřejné výzkumné instituce vzhůru nohama.

Návrh **dalekosáhle omezuje úlohu Rady instituce** ve vztahu **k výběru i k jmenování a odvolání ředitele instituce** – omezuje tedy jednu z jejích zcela klíčových pravomocí. Posavadní pečlivě vytvořená rovnováha mezi zřizovatelem a Radou instituce má být nově zcela odstraněna a **vychýlena** směrem ke zcela jednostranné moci zřizovatele. Práva Rady instituce a tedy i výzkumných zaměstnanců, kteří tuto radu volí, mají být **drasticky omezena**.

4.1.2 Srovnání současného stavu a návrhu změny

§ 17 odst. 2 zákona o veřejných výzkumných institucích

Stávající úprava	Návrh
(2) Ředitele jmenuje zřizovatel na návrh rady instituce předložený na základě výběrového řízení. Pokud zřizovatel nepřijme návrh rady instituce na jmenování ředitele, své rozhodnutí odůvodní. Rada instituce vyhlásí nové výběrové řízení.	(2) Ředitele jmenuje zřizovatel na základě výběrového řízení. Členy výběrové komise jmenuje zřizovatel, z toho nejméně polovinu na návrh rady instituce nebo z řad jejích členů.

<p>Ředitele odvolává zřizovatel na návrh rady instituce nebo dozorčí rady nebo z vlastního rozhodnutí se souhlasem rady instituce. V případě, že ředitel přestane splňovat podmínky pro výkon funkce stanovené tímto zákonem, navrhne rada instituce zřizovateli odvolání ředitele bez zbytečného odkladu poté, co se o této skutečnosti dozví.</p>	<p>Ředitele může zřizovatel odvolat na návrh rady instituce nebo dozorčí rady nebo z vlastního rozhodnutí. Před jmenováním nebo odvoláním ředitele zřizovatel projedná svůj záměr s radou instituce a s dozorčí radou. V případě, že ředitel přestane splňovat podmínky pro výkon funkce stanovené tímto zákonem, navrhne rada instituce zřizovateli odvolání ředitele bez zbytečného odkladu poté, co se o této skutečnosti dozví.</p>
--	---

4.1.3 Komentář

Zatímco dnes je to Rada instituce, kdo přímo vybírá z do výběrového řízení přihlášených kandidátů a navrhuje jednoho z nich zřizovateli ke jmenování ředitelem, podle návrhu změny zákona o v.v.i., předloženého ministryní Langšádlovou, **má nově Rada instituce o tuto svou úlohu přijít.**

Namísto toho má být vytvořena **výběrová komise** (tedy nesmyslné další grémium), v níž mají na výběru spolupůsobit jednak libovolní **členové, jmenovaní zřizovatelem,** jednak **členové navržené Radou instituce** – přičemž může jít buď o členy Rady instituce nebo libovolné **jiné, nikým nezvolené osoby.**

Tato změna by **znamenal jednstranné vychýlení rovnováhy ve prospěch zřizovatele.** Nově by byl zřizovatel nejen tím, kdo rozhoduje o návrhu Rady na jmenování ředitele negativně (tím, že odmítne navrženého kandidáta jmenovat), ale i pozitivně, tedy zároveň i tím, kdo může skrze své nominanty do výběrové komise podstatně ovlivnit i samotný výběr navrženého kandidáta (když nejvýše ½ členů výběrové komise má zřizovatel jmenovat podle své libosti).

Druhá část výběrové komise, kterou má navrhovat Rada instituce (nejméně ½, popřípadě i více, dle vnitřního předpisu instituce) přitom **nově nemusí sestávat z výzkumnými zaměstnanci zvolených členů Rady instituce, nýbrž i jiných osob mimo Radu instituce,** tedy osob nikdy nikým nezvolených. Záleží na Radě instituce, zda navrhne zřizovateli do této části výběrové komise pouze své členy, své členy a jiné osoby, popřípadě výhradně jiné osoby.

4.2 Omezení práv Rady instituce ve vztahu k hospodaření instituce

4.2.1 Stručná charakteristika

Oproti současnému stavu je navrženo **zbavit Radu instituce** její pravomoci **schvalovat rozpočet instituce**, návrh jeho změn a střednědobý výhled rozpočtu. Nově v těchto případech schvalovat **ředitel instituce**, na jehož osobu má nově velmi silný vliv zřizovatel.

4.2.2 Srovnání současného stavu a návrhu změny

§ 18 zákona o veřejných výzkumných institucích

Stávající úprava	Návrh
Rada... c) schvaluje rozpočet veřejné výzkumné instituce a jeho změny a střednědobý výhled rozpočtu,	Rada... c) projednává návrh rozpočtu veřejné výzkumné instituce, návrh změn rozpočtu a návrh střednědobého výhledu rozpočtu,

4.2.3 Komentář

Zatímco v současnosti Rada instituce schvaluje rozpočet, po změně zákona o jakoukoli rozhodovací pravomoc v této oblasti přijde. Podle návrhu změny zákona má rozpočet **schvalovat ředitel instituce**. Přitom je třeba upozornit, že na jeho osobu nově podle návrhu změn zákona získá **silný vliv zřizovatel**. Radě instituce má nově být dáno pouze právo, aby jí byl návrh rozpočtu **předložen k projednání**. Rada může k projednávání záležitosti zaujmout stanovisko, **zřizovatel na ně však nemusí brát zřetel**. **Někdejší důležitá pravomoc Rady instituce tak má být odstraněna**. Rada je tímto krokem **oslabena**, naopak ředitel **posílen** a posílen má být potažmo zřizovatel, který má nově mít na ředitele silný vliv.

4.3 Omezení práv Rady instituce ve vztahu ke schvalování podstatných vnitřních předpisů instituce, účetní závěrky instituce a výroční zprávy instituce

4.3.1 Stručná charakteristika

Dalším závažným zásahem do pravomocí Rady instituce má být **změna schvalování části podstatných vnitřních předpisů instituce** (dle § 20 odst. 1, písmeno c až e, srov. výčet níže), **účetní závěrky instituce a výroční zprávy instituce**. Podle návrhu na změnu zákona má být Rada instituce nově **zbavena řady svých důležitých pravomocí**.

Velmi posílena má být naopak pravomoc ředitele (který má podle navržené změny být pod silným vlivem zřizovatele) a dozorčí rady, jejíž všechny členy jmenuje zřizovatel.

4.3.2 Srovnání současného stavu a návrhu změny

Stávající úprava	Návrh
<p>§ 18 odst. 2 Rada (...)</p> <p>d) schvaluje vnitřní předpisy veřejné výzkumné instituce uvedené v § 20 odst. 1 písm. a) až e),</p> <p>e) schvaluje výroční zprávu a účetní závěrku a rozhoduje o rozdělení zisku nebo úhradě ztráty,</p>	<p>§ 18 odst. 2 Rada (...)</p> <p>d) schvaluje vnitřní předpisy veřejné výzkumné instituce uvedené v § 20 odst. 1 písm. a) až b),</p> <p>e) projednává návrh výroční zprávy, účetní závěrku a vnitřní předpisy veřejné výzkumné instituce uvedené v § 20 odst. 1 písm. c) až e)</p> <p>§ 17 odst. 1 Ředitel (...)</p> <p>j) vydává vnitřní předpisy podle § 20 odst. 1 písm. c) až e)</p> <p>§ 19 odst. 1 Dozorčí rada (...)</p> <p>i) schvaluje výroční zprávu</p>

Výčet vnitřních předpisů podle § 20, odst. 1 zákona o v.v.i.

- § 20 (1) Vnitřními předpisy veřejné výzkumné instituce jsou zejména
- volební řád rady instituce,
 - jednací řád rady instituce,
 - organizační řád,
 - vnitřní mzdový předpis,
 - pravidla pro hospodaření s fondy veřejné výzkumné instituce,
 - jednací řád dozorčí rady

4.3.3 Komentář

Návrh vnitřních předpisů instituce, účetní závěrky instituce a výroční zprávy instituce **připravuje ředitel a předkládá ji Radě instituce, která návrh podle současné právní úpravy schvaluje.**

Nově má být o tyto své velmi důležité pravomoci připravena. **Namísto jejího rozhodování s ní mají být zmíněné vnitřní předpisy (až na dvě výjimky) pouze projednány – a rozhoduje o nich namísto Rady instituce nově sám ředitel.**

V současnosti Rada instituce **schvaluje** na návrh ředitele tyto **vnitřní předpisy**: volební řád rady instituce, jednací řád rady instituce, organizační řád, vnitřní mzdový předpis, pravidla pro hospodaření s fondy veřejné výzkumné instituce.

O většinu této pravomoci **má být podle navržené změny zákona připravena**. Zůstat jí má pouze schvalování návrhu volebního řádu rady instituce a jednacího řádu rady instituce.

Naopak **velmi důležité předpisy: organizační řád, vnitřní mzdový předpis, pravidla pro hospodaření s fondy veřejné výzkumné instituce** nemá Rada instituce podle navržené změny zákona nově již schvalovat, nýbrž **pouze projednat** jejich návrhy. Ztrácí tedy zcela moc nad jejich podobou, a to ve prospěch ředitele, který tyto předpisy nově nejen navrhuje a předkládá Radě instituce k projednání, ale také je nově sám vydává. **Nově o nich tedy nerozhoduje Rada instituce, ale ředitel.**

V současnosti Rada instituce **schvaluje výroční zprávu a účetní závěrku a rozhoduje o rozdělení zisku nebo úhradě ztráty**. Nově, podle návrhu změny zákona, **má o všechny tyto pravomoci přijít**.

Výroční zprávu instituce, navrhovanou ředitelem, má Rada instituce nově pouze projednávat. Schvalovat ji má namísto ní nově Dozorčí rada, tedy orgán, jehož všechny členy jmenuje zřizovatel.

Účetní závěrku, již nově nemá Rada instituce schvalovat, nýbrž jen projednat. Nově jí má schvalovat (§ 17 odst. 1 písm. b) ředitel, stejně jako má namísto Rady instituce nově rozhodovat o rozdělení zisku nebo úhradě ztráty.

Má tedy opět dojít k dramatickému vychýlení rovnováhy a k jednostrannému přesunu moci k řediteli a k dozorčí radě. Na ředitele má mít nově silný vliv zřizovatel, a také všechny členy dozorčí rady jmenuje zřizovatel.

4.4 Změna právní úpravy Sociálního fondu veřejných výzkumných institucí

4.4.1 Stručná charakteristika

Tento návrh změny se jako jediný ocitl již v původním návrhu zákona o tzv. konsolidačním balíčku. Jedná se o změnu, která má bez racionálních důvodů redukovat zdroje, z nichž je tvořen Sociální fond, dokonce jen na ¼ současného stavu.

4.4.2 Srovnání současného stavu a návrhu změny

Stávající úprava	Návrh
§ 27 (1) Zdrojem sociálního fondu je základní příděl na vrub nákladů veřejné výzkumné instituce ve výši 2 % z ročního objemu nákladů veřejné	§ 27 (1) Zdrojem sociálního fondu je základní příděl na vrub nákladů veřejné výzkumné instituce ve výši 1 % z ročního objemu nákladů veřejné

<p>výzkumné instituce zúčtovaných na mzdy, náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost a příděl ze zisku. Jeho užití se řídí pravidly pro hospodaření s fondy veřejné výzkumné instituce [§ 18 odst. 2 písm. d) a § 20 odst. 1 písm. e)].</p>	<p>výzkumné instituce zúčtovaných na mzdy, náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost a příděl ze zisku. Nejméně 50 % ze základního přídělu podle věty první se použije na příspěvky na produkty spoření na stáří zaměstnanců, které jsou osvobozeny od daně z příjmů fyzických osob. Jeho užití Užití sociálního fondu se řídí pravidly pro hospodaření s fondy veřejné výzkumné instituce [§ 18 odst. 2 písm. d) a § 20 odst. 1 písm. e)].</p>
--	---

4.4.3 Komentář

Namísto současného základního přídělu ve výši 2 % z ročního objemu nákladů veřejné výzkumné instituce zúčtovaných na mzdy, náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost a příděl ze zisku má nově příděl klesnout o polovinu, na 1 %. Tím však zásahy nekončí. Zcela nesystémovým způsobem a především bez ohledu na vůli zaměstnanců přesměrovává návrhovateli „nejméně 50% ze základního přídělu“ „na příspěvky na produkty spoření na stáří zaměstnanců“. Nabízí se otázka, zda se tak nestalo pod vlivem lobbistických aktivit finančních ústavů, nabízejících tato spoření. Příděl do Sociálního fondu tím klesá na pouhou ¼ současného stavu. Tímto zásahem zákonodárce zároveň na veřejných výzkumných institucích naruší řadu platných kolektivních smluv, obsahujících ustanovení o nakládání s prostředky ze Sociálního fondu. Důsledkem změny bude zpravidla omezení rozsahu prostředků, které může zaměstnanec ze Sociálního fondu instituce získávat.